

JURIDISCHE ZAKEN

TEL.: (32) 02/286 82 67 FAX (32) 02/231 03 69
dirk.vervenne@sabam.be

HOE REGEL JE DE RECHTEN VOOR HET REALISEREN EN VERTONEN VAN AUDIOVISUELE PRODUCTIES

Om een audiovisuele productie te maken of in het openbaar te vertonen moeten heel wat rechten geregeld worden en dat is niet altijd even eenvoudig. Hierna praktische informatie daaromtrent:

1. realisatie van een audiovisuele productie

1.1. scenarist-regisseur

Voor modelcontracten tussen producenten enerzijds en scenaristen en regisseurs anderzijds: zie www.sabam.be - documenten downloaden – auteurs – auteurs audiovisueel

1.1.1. overdracht rechten

Tenzij anders overeengekomen, verkrijgt de producent het recht op de audiovisuele exploitatie van de productie (art. 18 wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, hierna “auteurswet” genoemd). Het gaat hier enkel over de audiovisuele exploitatierechten (zalen, televisie, DVD enz.). Andere dan audiovisuele exploitatierechten, zoals het recht om een remake te maken, de film te bewerken in boekvorm en dergelijke meer, worden enkel overgedragen wanneer dat contractueel afgesproken is en de auteur daarvoor apart vergoed wordt (artikel 3 § 1 alinea 4 auteurswet).

1.1.2. vergoeding scenaristen en regisseurs

Auteurs van audiovisuele werken hebben recht op een afzonderlijke vergoeding voor elke wijze van exploitatie van het audiovisuele werk (zalen, TV, DVD enz.). Indien de auteur aangesloten is bij een auteursvereniging, ligt het voor de hand dat hij voor sommige exploitaties, zoals TV-uitzendingen in bepaalde landen, via zijn auteursvereniging vergoed wordt. Indien geen afspraken gemaakt zijn in verband met de vergoeding, hebben de auteurs recht op een percentage van de bruto-inkomsten die uit de exploitatie voortvloeien (art. 19 auteurswet). In geval van onenigheid bepaalt de rechter de hoogte van het percentage.

1.1.3. final cut

Een film is pas af wanneer de regisseur en de producent overeenstemming bereikt hebben over de definitieve versie (artikel 16 auteurswet).

1.2. gebruik van werken of prestaties van anderen

Voor het gebruik van beschermde werken of prestaties van anderen (muziek, teksten, foto's, filmfragmenten, enz.) is toestemming nodig van de auteurs (artikel 1 § 1 auteurswet) en eventueel van de uitvoerende kunstenaars (acteurs, muzikanten – artikel 35 § 1 auteurswet) en van de producent van de beeld- en/of geluidsopname (artikel 39 auteurswet). De rechten van de uitvoerende kunstenaars kunnen vaak geregeld worden via de producent.

In de praktijk kan men voor bijvoorbeeld muziek best contact opnemen met Sabam, voor foto's met de fotograaf, Sabam of Sofam (www.sofam.be), voor films met de producent en voor teksten met de uitgever, Sabam of Scam (www.scam.be).

De bescherming door het auteursrecht blijft bestaan tot 70 jaar na het overlijden van de auteur. De naburige rechten van de uitvoerende kunstenaars en producenten vervallen 50 jaar na de datum van de prestatie of opname.

1.2.1. gebruik van muziek in een audiovisuele productie

Je kan gebruik maken van speciaal voor de film gecomponeerde muziek, van "gewone" bestaande muziek of van "library music".

Indien je kiest voor "gewone" bestaande muziek, is het van belang om tijdig contact op te nemen met de uitgever (rechtstreeks of via SABAM), die naar eigen goeddunken het tarief kan bepalen of kan beslissen om geen toestemming te geven.

Voor "library music" gelden wel vaste tarieven. Die tarieven en andere informatie in verband met het gebruik van muziek in een audiovisuele productie kan je vinden op www.sabam.be - ons repertoire gebruiken – productie.

Voor modelcontracten tussen producenten en componisten van filmmuziek: zie www.sabam.be - documenten downloaden – auteurs – auteurs muziek

Je hebt ook de toestemming nodig van de muzikanten en indien een bestaande opname gebruikt wordt, van de producent van die opname. SABAM kan eventueel helpen bij het opsporen van de producent, die eventueel ook de rechten van de muzikanten kan regelen. Wanneer je gebruik maakt van "library music" is de vergoeding van de producent en de muzikanten echter begrepen in de rechten die je betaalt aan SABAM.

1.2.2. wettelijke uitzonderingen

In sommige gevallen is geen toestemming vereist, ondermeer voor

- het gebruik van korte fragmenten ten behoeve van kritiek, polemieken, onderwijs of wetenschappelijke werkzaamheden, mits vermelding van de bron en van de naam van de auteur (dit is het zogenaamde citaatrecht, zie artikels 21 en 46. 1° auteurswet).
De wet bepaalt niet hoe lang het fragment mag zijn. In het algemeen kan men stellen dat het fragment niet langer mag zijn dan nodig om te illustreren wat men wil uitleggen.
- het gebruik van korte fragmenten in het kader van actualiteitsverslaggeving (artikels 22 § 1. 1° en 46. 2° auteurswet)
- het “toevallig” vertonen van een werk tentoongesteld in een voor het publiek toegankelijke plaats (artikel 22 § 1. 2° auteurswet)
voorbeeld: je filmt een straat en er komt een beschermd gebouw of kunstwerk in beeld, niet omdat je dat graag wou filmen, maar omdat het er nu eenmaal staat.
- karikatuur, parodie of pastiche (artikels 22 § 1. 6° en 46. 5° auteurswet)

1.3. portretrecht en bescherming van de privacy

Voor het gebruik van een portret is toestemming nodig van de geportretteerde of, gedurende 20 jaar na diens overlijden, van zijn erfgenamen (artikel 10 wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten). Dit geldt niet enkel voor foto's, maar ook voor bijvoorbeeld film.

Het portretrecht is niet van toepassing wanneer op een beeld talloze mensen te zien zijn. Maar ook wanneer het portretrecht niet van toepassing is, kunnen personen zich eventueel verzetten tegen het gebruik van hun afbeelding op grond van de bescherming van hun privéleven of wanneer dat gebruik als een fout bestempeld kan worden en zij daardoor schade lijden.

In geval van conflict zal vaak een afweging moeten gebeuren tussen enerzijds de rechten van de afgebeelde persoon en anderzijds de persvrijheid en de vrijheid van informatie. Enkele voorbeelden uit de rechtspraak:

- de ouders van Julie en Melissa kunnen zich niet verzetten tegen de opname van hun foto in een boek over de problematiek van ontvoerde kinderen
- verbod op straffe van een dwangsom om een documentaire uit te zenden over een oude assisenzaak; de rechter oordeelde dat enerzijds deze persoon het recht had om zijn verleden te doen vergeten en dat er anderzijds geen actueel belang was bij het uitzenden van de reportage

2. vertonen van een audiovisuele productie

Om een audiovisuele productie in het openbaar te vertonen is toestemming nodig van de filmproducent of van de filmdistributeur, van de auteurs (regisseur, scenarist, componist, ...), van de uitvoerende kunstenaars (acteurs, ...) en eventueel van de omroep (artikels 1 § 1, 35 § 1, 39 en 44. c) auteurswet). In de praktijk is het meestal mogelijk om alle rechten (uitgezonderd de muziekrechten, zie hierna) te regelen met met de producent (of de distributeur).

De rechten voor de filmmuziek dien je te regelen met het lokaal inningskantoor van Sabam (voor adressen, tarieven en meer informatie zie www.sabam.be - ons repertoire gebruiken – af en toe – filmvoorstelling). Bij sommige filmdistributeurs (bijv. Bevrijdingsfilms) kan je de muziekrechten onmiddellijk bij de ontlening van de film regelen.

In sommige gevallen heb je geen toestemming nodig van alle rechthebbenden (zie artikels 41. 1° en 46. 3° auteurswet). Hierna een overzicht van de rechten die je moet regelen naargelang het geval:

1. privé-vertoning in familiekring: geen toestemming vereist
2. gratis schoolvoorstellingen: toelating nodig van de auteurs (via Sabam of filmdistributeur voor de muziek; en via de producent of filmdistributeur voor de andere auteurs)
3. het gaat niet om een eigenlijke voorstelling (bv. vertoning via een TV-toestel in een café of op een stand tijdens een beurs) en er moet geen inkom betaald worden: idem 2
4. er is wel sprake van een voorstelling, maar er moet geen inkom betaald worden: toelating nodig van de filmproducent, de auteurs en de acteurs (via Sabam of filmdistributeur voor de muziek en via de producent of distributeur voor de andere rechthebbenden)
5. er is sprake van een voorstelling én er moet inkom betaald worden: idem 4 + toestemming nodig van de omroep indien het gaat om een opname van een TV-uitzending

Dirk Vervenne
juridische dienst SABAM